

научно-
производственный
журнал

НАУКА

1 март
2016

2016 ж., март, № 1
№ 1, наурыз 2016 г.

Жылына төрт рет шығады
Выходит 4 раза в год

М. Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университетінің қосалалы ғылыми-өндірістік журналы.

Многопрофильный научно-производственный журнал Костанайского инженерно-экономического университета им. М. Дулатова

Меншік иесі:

М. Дулатов атындағы Қостанай инженерлік-экономикалық университеті.

Собственник (Учредитель):

Костанайский инженерно-экономический университет им. М. Дулатова

Журнал 2001 ж. бастап шығады 26.06.2001 ж. Қазақстан Республикасының мәдениет және ақпарат Министрлігінде тіркелген № 2086-Ж куәлігі.

Журнал выходит с 2001 г. Зарегистрирован в Министерстве культуры и информации Республики Казахстан свидетельства о регистрации издания за № 2086-Ж от 26.06.2001г.

Мнение авторов не всегда отражает точку зрения редакции. Рукописи не рецензируются и не возвращаются. За достоверность предоставленных материалов ответственность несет автор. При перепечатке материалов ссылка на журнал обязательна. Редакция оставляет за собой право на отклонение публикации статей не соответствующих установленным требованиям без объяснения причин.

Согласно договора № 66 от 26 сентября 2012 года представлением сведения об импакт-факторе за 2012 год журнал «Наука», по данным Казахстанской базы цитирования АО Национальный центр Научно-технической информации РК имеет импакт-фактор, равный 0,007.

В данном номере опубликованы статьи I квартала 2016 года и материалы VII Международной научно-практической конференции: «Наука и инновации - стратегические приоритеты развития экономики государства» Дулатовские чтения – 2015, не вошедшие в сборник, по техническим причинам.

Осы нөмірінде 2016 жылғы I-тоқсанның мақалалар және техникалық себептерге байланысты «Дулатов оқулары-2015» «Ғылым және инновациялар – мемлекет экономикасын дамытудың стратегиялық басымдылық» атты Халық аралық ғылыми – тәжірибелік конференциясы бойынша жинағына кірмеген материалдар жарияланды

ISSN 1684-9310

Зарегистрирован в Международном центре по регистрации сериальных изданий ISSN (ЮНЕСКО, г. Париж, Франция).
Привоеен международный код ISSN 1684-9310

<i>Нурсеитова А.А.</i> Көркем шығармалардағы мақал-мәтелдердің кейбір стилдік ерекшеліктері (Ш.Құдайбердиев, А.Байтұрсынов шығармалары бойынша).....	163
<i>Пепелина Н.И.</i> Проблемы формирования массового исторического сознания в переломные моменты жизни общества (СССР в 1920-е-1930-е годы).....	165
<i>Прилуцкий В.В., Скрыпников А.В.</i> Критерии объективности в трудах отечественных историков по Великой Отечественной войне.....	168
<i>Тихомиров Н.В.</i> Синергетическая концепция обратных связей в оценке исторического процесса.....	172
<i>Тихомиров Н.В.</i> Тезисы к проблеме действия обратных связей в социальных системах разного порядка и связанных с ними ритмов.....	175
ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ И ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ	
<i>Абаева Г.И.</i> Проблемы формирования профессиональных компетенций выпускника.....	178
<i>Ақдаулетова Ж.А.</i> Үстеулердің шырай жұрнақтары арқылы тұлғалық өзгеріске түсуі.....	181
<i>Алпыспаева З. Т.</i> К проблеме перевода метонимии в художественном тексте.....	183
<i>Алтыбаева А.Б.</i> Жоғары мектепте көркем мәтінді талдаудың әдістері мен ұстанымдары.....	185
<i>Арикулова К.А.</i> О региональной специфике в русской речи Казахстанцев. Казахизмы.....	187
<i>Асеева А.Ю., Кузьмина В.М.</i> Сотрудничеств ВУЗов России и Венесуэлы в области образования и науки в 2014-2015 гг. (на примере деятельности курского юго-западного государственного университета).....	189
<i>Ахметчина К.Е.</i> К вопросу о трехязычии поликультурного Казахстана. (психолингвистический аспект).....	191
<i>Бедыч Т.В., Войцеховская О.В., Водясов Е.В.</i> Вклад костанайского ВУЗа в развитие машиностроения в регионе.....	192
<i>Бекбосыпова А.Ж.</i> Развитие и совершенствование профессионально направленной речи студентов национальных групп на занятиях по русскому языку.....	196
<i>Бектасова А.А.</i> Қазақ тілін кәсіби бағытта оқытудың тиімді жолдары.....	198
<i>Буюкова О.А., Кузьмина В.М.</i> Социально-экономические санкции европейского союза в отношении России..	199
<i>Вороцова Ю.Ю.</i> Организация работы с молодыми специалистами.....	202
<i>Гришнякова Е.А., Кузьмина В.М.</i> Сложности формирования кадрового Потенциала государственных служащих Курской области	204
<i>Гуденко И.Д.</i> Новые подходы к реализации программ дополнительного профессионального образования.....	208
<i>Есеева Г.К., Мукашева Т.К.</i> Студенттерді ғылыми жұмысқа бағытталған СӨЖ мен ОСӨЖ ұйымдастыру арқылы баулу.....	210
<i>Жолдыбаева С.Б.</i> Дуальное обучение: истоки и современные тенденции.....	212
<i>Жуман Г.</i> Актуализация патриотических ценностей у студентов при изучении темы «Дискуссии по индустриализации в Казахстане (1920-1930 гг.)».....	214
<i>Ибатуллин Д., Сегизбаева А.С.</i> Применение цветового решения для улучшения восприятия информации.....	217
<i>Илькевич М.С., Гальмизан М.</i> «Мен көрген соғыс».....	220
<i>Искакова Д.Г.</i> Сөйлеу тілін деңгейлік тапсырмалар арқылы дамыту.....	221
<i>Карачевцева Е.Е., Кузьмина В.М.</i> Страны Латинской Америки во внешне-политическом курсе России.....	223
<i>Кравцов Ф.Е.</i> Вопросы формирования педагогического профессионализма как целостного социального явления.....	225
<i>Кузнецов А.Н.</i> Применение метода проектов при обучении будущих инженеров-аграриев иностранным языкам.....	227
<i>Кукенова Б.К.</i> Формирование познавательных интересов на уроках экономики.....	229
<i>Кульбаева М.Б.</i> Современные педагогические технологии в дошкольном учреждении.....	230
<i>Manasbayeva N.</i> Application of interactive whiteboard during English lessons.....	232
<i>Мендыкулова С.С.</i> Сущность и социальная значимость менеджмента в образовании.....	234
<i>Мкртчян Г.А., Кузьмина В.М.</i> Отношение к брикс как к основе мультиполярного мира.....	235
<i>Мукашева Т.К., Чернявская О.М.</i> Современные подходы к теории личностноориентированного образования.....	238
<i>Назарова Г.А.</i> Взаимодействие куратор – студент– родитель как условие достижения образовательных и воспитательных задач.....	239
<i>Омаров М.Б.</i> Современное учебное оборудование в обучении студентов железнодорожных дисциплин.....	241
<i>Оразгалиева А. М.</i> Патриотическое воспитание детей дошкольного возраста	242
<i>Паникар С.Н.</i> Патриотическое воспитание на уроках истории.....	244
<i>Сагитова Д.Б.</i> Using Internet resources in teaching English.....	246
<i>Сарманова Ф.Т.</i> Роль полиязычия в современном мире.....	247
<i>Саулебеков С.Е.</i> Эти познания необходимы.....	249
<i>Себряева Н.С.</i> Некоторые формы организации самостоятельной работы студентов.....	250
<i>Себряева Н.С.</i> Профессионально ориентированные задачи при изучении химии в сельскохозяйственном ВУЗе.....	252
<i>Таатыбаева А.А.</i> Сөйлемнің тұрлаусыз мүшелерінің коммуникативтік қызметі.....	255
<i>Тынымбаева Ж.С.</i> Lexical and syntactical stylistic devices in American and English songs.....	257
<i>Уруйбасарова Э.А., Алькеева С.М.</i> Духовно-нравственное развитие личности обучающихся как важнейшая задача в области образования.....	258

- 2). Города с овальным или круглым очертанием, расположенные в разных рельефах местности (Шиз ((Тахти-Сулейман) в Южном Азербайджане), Баку, цитадель Хараба Гилана, Ичери-Агдам);
- 3). Города с неправильным очертанием, расположенные в горных или предгорных районах (Шамахи, Габала, Хараба Гилан);
- 4). Города, сочетавшие правильную и неправильную конфигурации в планировке (Дербент, Нахчыван (Йезидабад));
- 5). Города, основу планировки которых составили длинные стены (Дербент).

Список литературы

1. Бабаев И.А. Города Кавказской Албании (IV в. до н.э. III в. н.э.) Баку. – ЭЛМ. – 1990. –236 с.
2. Байпаков К.М. Типология средневековых городищ Южного Казахстана и Семиречья (VI нач. XIII вв.) // Известия АН КазССР, серия общ.наук, 1981, № 3, с.26-33.
3. Буряков Ю.Ф. Историческая топография Ташкентского базиса. Ташкент, ФАН, 1975. 204 с.
4. Достиев Т.М. Средневековые оборонительные укрепления эпохи средневековья в Азербайджане (на турец.) Мирас, 2014 г, №9,
5. Ибрагимов Б.И. Средневековый город Киран. Баку –Москва. – 2000. – 176с.
6. Кошеленко Г.А., Парфянская фортификация. //СА.1963. № 2, с.59-65.
7. Литвинский Б.А., Соловьев В.С. Средневековая культура Тохаристана. М., Наука, 1985. 263 с.
8. Масперо Г. Древняя история. Египет, Ассирия. 2-е изд. испр., пер. с фр., СПб., Л.Ф. Пантелеев, 1900. - VI, [2], 311 с.
9. Массон В.М. Городские центры раннеклассовых обществ. // История и археология Средней Азии. Ашхабад, 1978.
10. Пугаченкова Г.А., Ремпель Л.И. История искусств Узбекистана с древнейших времен до середины девятнадцатого века. - М.: Искусство, 1965. - 687с.
11. Стужина Э. П. Китайский город XI- XIII вв. экономическая и социальная жизнь. М.: Наука.- 1979.- 408с.
12. Creswell K.A.C. Fortification in Islam before a.d. 1250.//Proceedings of the British Academy, vol.38, London, 1952.
13. Comparative urbanism in the Islamic Far West.//Word Arc-hology.,vol.14, N 3, Cambrige., 1983.
14. Pope A.I. Architecture survey expedition of the American

УДК 811.512.122.

КӨРКЕМ ШЫҒАРМАЛАРДАҒЫ МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕРДІҢ КЕЙБІР СТИЛДІК ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ (Ш.ҚҰДАЙБЕРДИЕВ, А.БАЙТҰРСЫНОВ ШЫҒАРМАЛАРЫ БОЙЫНША)

Нурсеитова А.А., А.Байтұрсынов атындағы

Қостанай мемлекеттік университеті тілдік даярлау орталығының аға оқытушысы, магистр

В этой статье рассказывается о произведениях Ш.Кудайбердиева, А.Байтұрсынова об учебе, знании, труде, переводе. В этих произведениях рассмотрены лексические изменения в пословицах-поговорках К ним сделан лингвостилистический анализ.

In this article the author tells about Sh. Kudaiberdiev and A. Baitursynov's study, his knowledge, works of translation. In his works lexical changes in proverbs and sayings are considered. The linguistic and stylistic analysis of these works is made.

Ахмет Байтұрсынов қазақ тілін оқыту мен зерттеулерде белгілі бір жүйелі мақсат ұстанған. Ол алдымен қазақша сауат ашуды мұрат тұтып, бұл жолда тұңғыш әліппе – «Оқу құралды» жазды, одан соң қазақ тілінің фонетикасы мен грамматикалық құрылымын, ана тілінің төл заңдылықтарын талдап, пән ретінде оқытып, үйретуді жолға қойды, сөйтіп, үш бөлімнен тұратын «тіл-құралды» дүниеге келтірді. Кітапшаның соңында берілген көркем мәтіндердің танымдық мәні зор: туған-туыс, үй саймандары, жер жүзінің атаулары, жанылтпаш, жұмбақ пен мақалдар қысқа да нұсқа қамтылған. Мақалдар бала қабылдауына сай теріліп алынған. Мысалы, «Оқу – білім азығы, білім – ырыс қазығы», «Ойнап сөйлесең де, ойлап сөйле», «Білім жұғысады, ырыс ауысады», «Екпей егін шықпас, үйренбей білім жұқпас» деген қанатты тіркестер оқушының қабылдауына жеңіл, әрі тәлімдік мәні зор. [3.746]

Халық қазынасындағы мақал – мәтелдерді ақын өлеңдерінен кездестіруге болады. Паремнология – мақал-мәтелдер мен әр алуан қанатты-накыл сөздерді жан-жақты зерттеуге байланысты пайда болған тіл білімінің дербес те жаңа салаларының бірі. Көркем сөз тәсілдерінің ішіндегі қуаттысы мен құнарлысы болып саналатын мақал-мәтелдер тіл атаулының баршасына тән, өзіндік ерекшелігімен көзге түсетін универсалдық құбылыс. Қазақ тіл білімінде барлық тілдердің екі түрлі қызметін атап көрсетеді: оның біріншісі – қоғам мүшелерінің өзара түсінісуіне, пікір алысуына қажетті қатынас құралы ретіндегі коммуникативтік қызметі де, екіншісі - өмір шындығы, барлық болмысты өзінде бейнелеп көрсету қызметі.

Мақал-мәтелдердің табиғатына тән қасиет тілдің осы екінші қызметіне байланысты, өйткені олар белгілі бір тілде сөйлеуші халықтың өткен өмірі мен барлық болмысының куәгері іспеттес оның дүниетанымы мен даралығын бойына сақтап, атадан балаға, ұрпақтан-ұрпаққа үзілмей келе жатқан асыл мұра, рухани қазына болып саналады. [1,221 б]

Кейбір мақал-мәтелді заманның ағымына қарай өзгертіп айту, я тыңнан жаңа мақал шығару сөздерінің идиома болуынан анағұрлым оңай. Заманның нақтылы бір тілегіне сай шыққан мақалдар толып жатыр. Бұған мысал ретінде қазақ әдебиетінің кемеңгері Абайдың, тағы басқа ой иелерінің мақал болып кеткен нақыл сөздерінен көптеген мысал келтіруге болады. Бұл - әркімге белгілі нәрсе. Тек мынаны атап кетейік: Әдет - әдет емес, жөн әдет деген мақал түркі тілдерінде араб жазуынан латын жазуына көшерде жиі қолданыла бастады. Қазақ тілі өз алдына дербес тіл болғаннан бері қарай келе жатқан мақал-мәтел өте көп. Мақал-мәтелдер сан жағынан да, сапасы, көркемдігі, тапқырлығы жағынан да бір ғажайып құбылыс екені әркімге аян. Сөздер белгілі бір лингвистикалық дәстүрге ие болып, фразеологиялық дәрежеге жету үшін, ол сөздер сол белгілі фразеологизмге тән қасиетке ие болу керек. [2,599 б]

Мақал-мәтел инварианттары бірде олардың компоненттеріне инверсия жасау арқылы, бірде оларды түсіріп, эллипс жасау арқылы, бірде екі түрлі мақал-мәтелдердің элементтерін өзара шебер қиыстыру арқылы, т.б. жолдармен жасала береді. [1,223 б]

Біздің қазақша газет шығаруымызды «бүйректен сыйрақ шығару» деу де жетіспегендік, қазақ пен татар тілі бүйректен бірігіп тұрғанда, біз келіп газетті қазақша шығара бастасақ, сонда айтылса дұрыс болар еді. [5 179 б].

«Бүйректен сирақ шығарды» Болмашы нәрседен шатақ шығарды, орынсыз сөйлейді, езулеп кері тартты. [2,130] Мақалдағы өзгешелік «шығарды» етістігін «шығару» деп тұйық етістікке айналдырғанында.

Біздің бұлай істеуіміз басқалардан бөліну үшін емес, амалсыз «барымен базарлау» [5. 180 б] «Барымен базар» Қолдағы барға қанағат ету мағынасында. [2,94]

«Үмітсіз шайтан болсын» деген сөз бар,

Жолдар көп жәннетке де тарам-тарам. [4, 30]

«Үмітсіз шайтан» Сенбеушілік, күдер үзу пендеге лайық емес деген мағынада айтылады. [2, 550]. Бұл мақалға «болсын» етістігін қосып мақалдың мағынасын көркейте, толықтыра түскен

«Нақыл сөз әлін білмес әлек» деген

Осындай әуре болған жаннан қапты. [4, 53]

«Әлін білмеген әлек» Өзінің шама-шарқын білмеген адам туралы айтады.

[2, 83] Мақалдағы өзгешелік «білмеген» сөзі «білмес» деп өзгертілген. Бірақ мақалдың мағынасы халықтық қолданыстан ауытқымаған.

Қазақ олар ойлаған жерден шықпады Әуелі, «ауылдастың аты озғанша, аталастың тайы озсын» деп, жақынын сайлайды. Екіншісі, «жеген ауыз жесін» деп, жебірлерін сайлайды. Үшіншісі, «аузы қисық болса да, байдың ұлы сөйлесін» деп, малдысын сайлайды. Бұл мақалдарды ақын мысалға ала отырып, халықтық қолданыстағы мағыналарын сақтаған.

А. Байтұрсынов өлеңдеріндегі мақал-мәтел компоненттерінің орын ауыстыруына байланысты инварианттар:

«Ұлы той – көппен көрген» жалғыз мен бе,-

Деп отыр, не болса да жұртпен көрдік. [4, 25 б.]

«Көппен көрген – ұлы той» Көпшілікпен, жұртпен қатар басқа түскен іс нәубет. [2,282] Ақын өлең жолдарында бұл мақалды орын ауыстырып қолданғанымен, жалпы халықтық тұрғыдан өзгертпей, мағынасын сол қалпында қалдырған.

Қорыққанға қос көрініп, қойдан үркіп,

Тығылып талдың бұтқасына [4.43]

«Көлеңкеден қорықты» не болса, содан сескенді. [2,272] Халықтық қолданыстағы «Қорыққанға қос көрінер» мақалының мағынасын сақтап, бұл мақалға «қойдан үркіп» тіркесін қосып мақалдың мағынасын кеңейте түскен.

«Садаға бастан құлақ» деген мақал,

Бейшара жан сауғалап тұра қашты. [4. 56]

«Бастан құлақ садаға». Бас аман болса болды мағынасында. [2,98]. Бұл мақалдың мағынасы халықтық қолданыстан ауытқымағанымен «бастан» сөзі мен «садаға» сөзінің орны алмастырылып қолданылған.

«Аузыңды құрғақ қасық босқа қажар»,

Шығынға құр айтқан сөз болмас дәрі. [4. 104]

«Құрғақ қасық...» Бұл жерде еш нәрсе бермесе де жылы көңіл білдіру туралы айтылады. [2, 365]

Халықтық қолданыстағы «құрғақ қасық ауыз жыртар» мақалының мағынасы сақталғанымен, сөздердің орны ауыстырылып қолданған. Сонымен қатар «ауыз жыртар» компонентінің орнына «босқа қажар» компоненті алынып, құрылымын түрлендірсе де негізгі мағына сақталған.

Ақын өлеңдеріндегі компоненттерін өзгертіп айтуға байланысты инварианттар:

«Жіреді тентек есі түстен кейін,

Мүшкілін халіміздің жаңа білдік. [4. 25]

«Ақсақ қой түстен кейін маңырайды» Мезгілінен кешеуілдеу, ерте туып, кеш қалу деген ұғымда айтылады. [2, 25] Халық мақалының мағынасын меңзеп қолданған. Халық тіліндегі мақал ақын қолданысында сырт кейпі өзгертіліп, көркемдік мағынаға ие болып тұр. «Ақсақ қой» компонентінің орнына «тентек есі» компоненті алынып «маңырайды» етістігінің орнына «кіреді» етістігі арқылы мақалдың эмоционалдық бояуын күшейтіп, мағына дәлдігін шегелей түскен.

Екі жолды мақал-мәтелдердің бір жолын түсіріп айтуға байланысты пайда болған инварианттар:

«Орамал тонға емес, жолға» – деп ал,

Әзірге ат-шапаны осы боп тұр.

«Орамал тонға жарамаса да, жолға жарайды» мақалының «жарамаса да» компоненті және екінші сөйлемдегі «жарайды» компоненті түсіріліп қолданылса да, мақалдағы айтылар ой толығымен санамызға жетіп тұр.

А. Байтұрсынов мақалаларындағы қосалқы компоненттермен кеңейтілген инварианттар.

Теңдікке қолы қалай жетсін? Қатерлі жерде қаперсіз отырдық. Өзімізге өкпелемесек, өзгеге өкпелер бет жоқ. [5.204]. «Қаперіне алмады» Қауіптенбеді; алаңдамады, мән бермеді. [2,320] Халықтық қолданысы «Қаннен қаперсіз қалу» Бұндағы өзгешелік мақалдың мағынасына қосалқы «жерде» компонентінің қосылуында.

Әуелі, малсыз күн көрс алмайтын болғанда, «сау басына сақина тілеп алмасак» керек еді. [5.207]. «сау басына сақина тіледі» өзін-өзі дауға іліктірді, әлек тілеп алды. [2,456] Бұл мақалдағы өзгешелік «тіледі» етістігінің орнына күрделендіріліп «тілеп алмасак» деп етістіктің болымсыз түріне айналдырылғанын байқаймыз.

«Қос жүре түзелер» деген, түбінде түзелмей қалмас, жұрт азаматы қам қылса. [5.229] «Көш жүре түзелер» мақалындағы «көш», сөзінің орнына «қос» сөзін ауыстырып, қолданған

Сөйтіп күншығыс елдері еңбекшілерінің «былай тартса арба сынып, былай тартса өгіз өледі» екі жақ бүйірінен бірден қысылады, болмаса бірінен құтылса, екіншісінің тұзағына түседі. [5.199 б] «Қайда барса да, қорқыттың көрі» Қайда барсаң да, құтылмас бір бәле (ҚЕ) [2,305] Халықтық қолданыстағы фразеологизмнің мағынасын алған.

Шығармай бір жеңнен қол, бір жерден сөз,

Алалық алты бақан дертпен кірдік. ... [4. 28 б.]

«Бір жағадан бас, бір жеңнен қол» Бірікті, ұйымдасты, ауыз бірлік жасады. [2, 134 б] - халық мақалының мағынасын сақтап, оны жанаша түрлендіріп қолданған. Бұл жерде ауыз бірліктің жоқтығын баяндап, болымсыз түрде алып та, мақал-мәтелдің экспресивті-эмоционалды тұрғыдан мағынасын күшейте түскен.

Қазақтың халық мақалдары өлең ішінде жалпы халықтық формада қолданылса, жоғарыдағы мысалдардай бұл өлең жолдары адамның есінде тез қалады, белгілі бір контекст арқылы ұғынылып қана ұмытылып қалып қоймайды, халық қажетіне жарайды. [6,25]

Біз қарастырған мақал-мәтелдер лингвистикалық ережелерге сәйкес әр түрлі өзгерістер мен қолданылса да мақал-мәтелдегі тұлғалық тұрақтылық оның біртұтас мағынасы мен мазмұнына тікелей байланысты.

Әдебиет тізімі:

1. Қайдар Ә. Қ 12 Қазақ тілінің өзекті мәселелері: Актуальные вопросы казахского языка. - Алматы: Ана тілі, 1998 – 304 бет.

2. Кеңесбаев І.К. Қазақ тілінің фразеологиялық сөздігі. Алматы, «Ғылым» баспасы, 1997-712 б

3. Байтұрсынов А. Б. 20 Шығармалары: Өлеңдер, аудармалар, зерттеулер. – Алматы: Жазушы, 1989. – 320 б.

4. Қайпабаева А. Тұрақты тіркестердің поэзия тіліндегі қолданысы (Мағжан, Сәкен, Ілияс шығармалары бойынша) Автореферат. Алматы, 2001.

УДК 94(47)084.6

ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ МАССОВОГО ИСТОРИЧЕСКОГО СОЗНАНИЯ В ПЕРЕЛОМНЫЕ МОМЕНТЫ ЖИЗНИ ОБЩЕСТВА (СССР В 1920-Е-1930-Е ГОДЫ).

*Пепелина Н.И., кандидат исторических наук, ФГБОУ ВПО МГАВМиБ –
«МВА им. К.И. Скрябина», Москва, РФ*

В статье рассмотрены проблемы формирования массового исторического сознания в 1920-е – 1930-е годы в условиях глобальных перемен жизни общества. Отражены особенности преобразований в сфере исторического образования в средней школе в 1920-е годы, и реформы, проведенные советским правительством в 1930-е годы, завершившиеся созданием школьных учебников по истории.